

PAMIĘCI IGNACEGO ZARĘBSKIEGO

W dniu 18 lipca 1974 r. zmarł wytrawny badacz i znawca dziejów oświaty i kultury, profesor nadzwyczajny Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie - Ignacy Zarębski.

Urodził się 5 listopada 1905 r. w Głogowie Małopolskim, pow. Rzeszów. W miejscowej szkole pobierał pierwsze nauki, a następnie zapisał się do gimnazjum klasycznego w Rzeszowie, by potem przenieść się do szkoły średniej w Krakowie. W dniu 19 czerwca 1925 r. otrzymał świadectwo dojrzałości. W roku akademickim 1926/27 rozpoczął studia na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego, specjalizując się w zakresie historii kultury pod kierunkiem prof. dr Stanisława Kota. Już w czasie studiów rozpoczął pracę pedagogiczną, pełniąc w roku akad. 1929/30 funkcję zastępcy asystenta w Katedrze Historii Kultury UJ. 26 czerwca 1930 r. uzyskał dyplom magistra filozofii w zakresie historii.

W pierwszym okresie po studiach, Ignacy Zarębski poświęcił się pracy nauczycielskiej. Był najpierw nauczycielem kontraktowym w państwowej szkole dokształcającej dla elektrotechników w Krakowie /l. 1930-1931/. W latach 1932-1933 sprawował funkcję nauczyciela prywatnego Jana Zdzienickiego /Grabowica Skarżewska/. Od roku 1933 do 1936 był nauczycielem kontraktowym w gimnazjach krakowskich: im. J. Sobieskiego, H. Sienkiewicza, św. Jacka, A. Witkowskiego, Hoene-Wronskiego oraz seminariach nauczycielskich: męskim i żeńskim w Krakowie. W 1936 r. wyjechał z Krakowa i objął stanowisko nauczyciela etatowego w państwowym Gimnazjum i Liceum Pedagogicznym w Solcu nad Wisłą.

Już w tym okresie skryształizowały się zainteresowania naukowe Profesora, którym dał wyraz w przedstawionej dysertacji o związkach Eneasa Sylwiusza Piccolomini z Polską i Polakami. Na podstawie tej pracy doktoryzował się w 1937 r.

Dalszą działalność dydaktyczną i naukowo-badawczą przerwała wojna. Ignacy Zarębski wraca do Krakowa i obejmuje stanowisko kierownika Księgarni Ossolineum. W tym trudnym okresie służy narodowi i kulturze. Ratuje od zagłady dobra kultury narodowej oraz wybitnych reprezentantów nauki i kultury polskiej. Pracuje również w tajnym nauczaniu.

Po zakończeniu wojny Profesor stanął w szeregu ludzi odbudowujących wydawnictwa naukowe i szkolne. W latach 1945-1952 był dyrektorem krakowskiego Oddziału Państwowych Zakładów Wydawnictw Szkolnych.

Nie przerywając dociekań naukowych i kierując się powołaniem nauczycielskim, znalazł się w 1951 r. w zespole pracowników nauki na zorganizowanym kierunku historii Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie. Z Wyższą Szkołą Pedagogiczną związał się Profesor na stałe od 1952 r. Przechodząc kolejne stanowiska /wykładowcy, zastępcy profesora, docenta kontraktowego/ w dniu 4 maja 1955 r. mianowany został docentem etatowym, a 19 października 1964 r. profesorem nadzwyczajnym. Wraz z działalnością dydaktyczną podjął też funkcje organizacyjne. W latach 1952-1956 sprawował obowiązki prodziekana, a w latach 1956-1959 dziekana Wydziału Filologiczno-Historycznego WSP. Od 1954 do 1971 r. kierował Katedrą Historii Polski, zaś po powołaniu w 1971 r. Instytutu Historii, Zakładem Historii Oświaty i Wychowania. Profesor mimo dużego obciążenia dydaktycznego i organizacyjnego włączył się aktywnie w sprawy związku zawodowego. Znalazło to wyraz w kierowaniu w latach 1966-1971 uczelnianą organizacją Związku Nauczycielstwa Polskiego, w pracach Komisji Nauki Zarządu Okręgu oraz Zarządu Głównego ZNP. Również przez szereg lat był kuratorem Uczelnianego Klubu Akademickiego Związku Sportowego.

Kilkuletnia aktywna praca organizatorska w księgarstwie w okresie okupacji jeszcze raz pociągnęła Ignacego Zarębskiego, który w latach 1959-1965 pełnił obowiązki wicedyrektora Biblioteki Jagiellońskiej do spraw nauki i zbiorów specjalnych. Tam przyjął również na siebie obowiązki redaktora naczelnego Biuletynu Biblioteki Jagiellońskiej /1961-1968/, nadając wydawnictwu wysoki poziom naukowy.

Należał do najaktywniejszych współorganizatorów i uczestników życia naukowego w środowisku krakowskim i w kraju, zarówno jako wiceprezes i prezes krakowskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego /1962-1967/, członek Komisji Nauk Historycznych oraz Komisji Nauk Pedagogicznych krakowskiego Oddziału PAN, członek Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN w Warszawie. Współpracował także z Pracownią Dziejów Oświaty PAN, nad podjętymi pracami nad uniwersyteckim podręcznikiem Historii wychowania pod red. Łukasza Kurdybachy. Wchodził też w skład komitetów redakcyjnych takich wydawnictw i czasopism jak: Rocznik Naukowo-Dydaktyczny WSP w Krakowie, Rocznik Komisji Nauk Pedagogicznych PAN, Oddział Kraków, Rozprawy z dziejów oświaty PAN w Warszawie, Studia Historyczne Komisji Nauk Historycznych PAN, Oddział w Krakowie, Odrodzenie i Reformacja w Polsce.

Ignacy Zarębski był niezrównanym popularyzatorem historii, zwłaszcza na gruncie Towarzystwa Wiedzy Powszechnej, gdzie sprawował funkcję przewodniczącego Sekcji Historycznej Zarządu Wojewódzkiego w Krakowie

i członka Rady Naukowej w Zarządzie Głównym TWP. Wykazywał znaczne zaangażowanie w rozwiązywanie spraw muzealnictwa i archiwistyki w środowisku krakowskim jako wiceprezes Zarządu Towarzystwa Przyjaciół Muzeum Narodowego w Krakowie, opiekun archiwum WSP w Krakowie.

Lata pracy w WSP w Krakowie stanowią okres niezwykle twórczej i wydajnej działalności naukowej Profesora. Dzięki długoletnim i żmudnym badaniom nad dziejami wczesnego humanizmu w Polsce i Europie /studia nad Grzegorzem z Sanoka, Janem Długoszem, Poggio Bracciolinim i in./, rozwojem myśli pedagogicznej w dobie humanizmu /Rola języka polskiego w nauczaniu szkolnym w Polsce XVI wieku i in./ stał się wysoko cenionym specjalistą w kraju i na świecie. Jego dorobek naukowy obejmuje kilkadziesiąt cennych monografii, rozpraw, artykułów i recenzji naukowych, tak w języku polskim jak i w językach obcych - szczególnie włoskim. Osiągnięte wyniki naukowe pozwoliły Profesorowi włączyć się aktywnie w naukowe obchody Odrodzenia w Polsce /1953 r./, czy ostatnio w Roku Nauki Polskiej. Prezentował też swój dorobek naukowy za granicą, m. in. w ZSRR i we Włoszech.

Działalność naukowa, organizatorska i popularyzatorska Profesora szła w parze z pracą dydaktyczną i wychowawczą na Uczelni. Do tej działalności przywiązywał ogromną wagę, traktując studentów jako poważnych partnerów w dyskusjach naukowych i w pracy społecznej. Był profesorem szczerze lubianym i wysoko cenionym przez studentów, najbardziej troskliwym opiekunem naukowym swoich współpracowników, wpajając im zasady rzetelności w badaniach i skromności w oczekiwaniu na sukces. Stawiał przed nimi ambitne zadania, powierzał do opracowania tematy z dziedziny historii kultury, oświaty i wychowania i historii regionalnej. Ogromnie cieszył się z każdego sukcesu naukowego studentów i współpracowników. Profesor wykształcił dziesiątki magistrów, pięciu doktorów, uczestniczył w przewodach habilitacyjnych jako recenzent w Wyższej Szkole Pedagogicznej, Uniwersytecie Jagiellońskim, Polskiej Akademii Nauk.

Trawiony ciężką chorobą nie przerwał pracy naukowej i dydaktycznej. Brał aktywny udział w obchodach dwusetnej rocznicy powołania do życia Komisji Edukacji Narodowej. Z ogromnym zadowoleniem przyjął realizację wysuwanego od szeregu lat postulatu nadania Uczelni imienia Komisji Edukacji Narodowej. Do ostatnich niemal godzin swego życia smuł szerokie plany na przyszłość, napisania syntezy wczesnego humanizmu w Polsce, monografii o Janie Długoszu, którego 500 rocznica śmierci przypadnie w 1980 r. Przygotowywał się również do wystąpienia z referatem na XI Powszechnym Zjeździe Historyków Polskich w Toruniu w dniu 9 września 1974 r. Nie zrealizował jednak Profesor zamierzonych planów, ponieważ jego stan zdrowia ulegał szybkiemu pogorszeniu. Zmarł w dniu 18 lipca 1974 r. w Krakowie.

Profesor dr Ignacy Zarębski spotykał się z dowodami uznania dla swej pracy dydaktyczno-wychowawczej, naukowo-badawczej i społecznej. Odznaczony został przez władze państwowe i organizacje społeczne Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem X-lecia PRL, Odznaką 1000-lecia Państwa Polskiego, Złotą Odznaką Honorową "Zasłużonego Popularyzatora Wiedzy" oraz zaszczytnym tytułem "Zasłużonego Nauczyciela PRL".

Odszedł od nas wspaniały Człowiek, który jako wielki humanista potrafił wysoką kulturę wrodzoną i wydobytą z tradycji narodowych i ogólnoludzkich stosować w życiu. Profesor wychował kilka pokoleń pedagogów, wykształcił wielu uczniów, kontynuujących rozpoczęte przez Niego dzieło.

Jan Krukowski